

۹۷۵۹۲

بنام خدا

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گیلان
دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت

پایان نامه

جهت دریافت مدرک کارشناسی ارشد آموزش پرستاری
(گرایش داخلی - جراحی)

عنوان:

بررسی مقایسه ای دیدگاه دانشجویان و پرسنل پرستاری بیمارستان های آموزشی دانشگاه علوم
پزشکی گیلان در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری در سال ۱۳۸۴

استاد راهنما:

سرکار خانم شادمان رضا ماسوله

اساتید مشاور:

سرکار خانم ساقی موسوی

جناب آقای یاسر تبرایی

پژوهش و نگارش:

محمد اسحاق محمدی

تیر ۱۳۸۵

۱۳۸۷ / ۱۵ / ۲۵

۹۶۵۹۳

محمد ی ، محمد اسحاق

بررسی مقایسه ای دیدگاه دانشجویان و پرسنل پرستاری بیمارستانهای آموزشی
دانشگاه علوم پزشکی گیلان در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان
پرستاری در سال ۱۳۸۴ / نگارش: محمد اسحاق محمدی ؛ استاد راهنما: شادمان رضا ماسوله.
۸۱ ص: مصور ، جدول.

کارشناسی ارشد پرستاری ، دانشگاه علوم پزشکی گیلان: دانشکده پرستاری و مامایی
شهید بهشتی رشت ، ۱۳۸۵ .

۱. آموزش پرستاری الف. رضا ماسوله ، شادمان ، استاد راهنما. ب. عنوان

WYORT

key words

Attitude

Education, Nursing

Hospitals, Teaching

Nurses Role

Nursing Staff, Hospital

Students, Nursing

کلید واژه ها

آموزش پرستاری

بیمارستانهای آموزشی

دانشجویان پرستاری

کادرپرستاری بیمارستان

نقش پرستار

نگرش

سپاس

من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق

حمد و سپاس بیکران خدای را که منت آموختن را به انسان ارزانی داشته است اینک که به لطف پروردگار، این پژوهش به پایان رسیده است، جای دارد مراتب تشکر و قدر دانی خود را به حضور کلیه اساتید و همکارانی که در مراحل پژوهش و نگارش این پایان نامه، اینجانب را مورد لطف و عنایت خود قرار داده اند، ابراز نمایم.

مراتب سپاس و قدر دانی خویش را از ریاست محترم دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت و استاد محترم راهنما سرکار خانم ماسوله که با حمایتها و هدایتهای خود اینجانب را در کلیه مراحل این پژوهش یاری نموده و در این مسیر از هیچ کمکی دریغ نورزیدند، ابراز می نمایم؛ سلامتی و توفیق روز افزون ایشان را آرزومندم.

مراتب تشکر و قدر دانی خویش را از اساتید محترم مشاور سرکار خانم موسوی و سرکار خانم عسکری، اساتید محترم ناظر سرکار خانم دکتر قنبری و سرکار خانم نیکنومی و همچنین استاد محترم مشاور آمار جناب آقای تیرایی که نظرات و پیشنهادات دقیق و آگاهانه ایشان در انجام و تدوین این پایان نامه راهگشا بوده است، ابراز می دارم و توفیق روز افزون ایشان را آرزومندم.

سپاس و تشکر صمیمانه خود را به حضور معاونت محترم آموزشی دانشکده سرکار خانم میر حق جو، مسئول محترم کارشناسی ارشد دانشکده سرکار خانم پاریاد، اعضای محترم هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت، سرکار خانم دکتر ونکی و سرکار خانم دکتر معماریان اعضای هیئت علمی دانشکده پرستاری دانشگاه تربیت مدرس و پرسنل محترم کتابخانه، واحد کامپیوتر و سمعی - بصری بخصوص آقایان یزدانی، صولتی و یوسفی ابراز می دارم و از خداوند منان توفیق روزافزون و سلامتی برای همه ایشان آرزومندم.

از کلیه همکاران محترم، مسئولین و پرسنل محترم پرستاری بیمارستانهای آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان و دانشجویان محترم پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت که در طول مدت نمونه گیری این پژوهش نهایت همکاری را با اینجانب داشتند، بی نهایت سپاسگزارم و برای همه سلامتی و موفقیت روزافزون آرزومندم.

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گیلان
دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت

عنوان: بررسی مقایسه ای دیدگاه دانشجویان و پرسنل پرستاری بیمارستانهای آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گیلان در

مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری در سال ۱۳۸۴

استاد راهنما: سرکار خانم شادمان رضا ماسوله

استاد مشاور: سرکار خانم ساقی موسوی

نویسنده: محمد اسحاق محمدی

چکیده

مقدمه: آموزش بالینی مهمترین بخش آموزش پرستاری محسوب می شود به طوریکه از آن به عنوان قلب آموزش پرستاری یاد می کنند. در زمینه آموزش پرستاری عوامل متعددی نقش داشته و آنرا تحت تاثیر قرار می دهند از جمله این عوامل پرسنل پرستاری بیمارستانهای آموزشی می باشد، لذا بررسی و مقایسه دیدگاه دانشجویان و پرسنل پرستاری بیمارستانهای آموزشی در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری از اهمیت ویژه ای برخوردار است.

هدف: این مطالعه با هدف مقایسه دیدگاه دانشجویان پرستاری و پرسنل پرستاری در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری انجام شده است.

مواد و روشها: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی - مقایسه ای بوده و در آن ۱۱۵ دانشجوی کارشناسی پرستاری و ۱۹۰ پرستار دارای مدرک کارشناسی، شرکت نموده و روش نمونه گیری سرشماری بوده است. ابزار این پژوهش، پرسشنامه ای مشتمل بر دو بخش شامل: بخش اول مربوط به اطلاعات دموگرافیک و بخش دوم مشتمل بر ۲۴ عبارت، در برگیرنده ابعاد مختلف نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری و بر اساس مقیاس لیکرت تنظیم شده است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی و آمار استنباطی (آزمون کای دو) استفاده گردیده است.

نتایج: به طور کلی نتایج پژوهش موید این مطلب است که اکثر (۹۸/۳ درصد) دانشجویان پرستاری و اکثر (۹۹ درصد) پرسنل پرستاری دیدگاه موافق و کاملاً موافق در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری

دارند و این در حالی است که ۱/۷ درصد دانشجویان پرستاری و ۱ درصد پرسنل پرستاری دیدگاه مخالف در این مورد دارند؛ و هیچ یک از آنان دیدگاه کاملاً مخالف نداشتند. از نظر میزان موافقت در این مورد دو گروه (دانشجویان و پرسنل پرستاری) دیدگاه متفاوت داشتند. ($P = 0/000$)

نتیجه گیری نهایی: از یافته های این پژوهش می توان نتیجه گرفت که پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری در چهار بعد ایجاد انگیزه یادگیری در دانشجویان پرستاری، حمایت دانشجویان، ایجاد مفهوم از خود حرفه ای و تطابق دانش تئوری و عمل بالینی دارای نقش می باشند.

واژه های کلیدی: آموزش پرستاری / بیمارستانهای آموزشی / دانشجویان پرستاری / کادر پرستاری بیمارستان / نقش پرستار / نگرش

فهرست:

عنوان

فصل اول

صفحه

۱	بیان مسئله.....
۱۲	اهداف پژوهش (هدف کلی، اهداف ویژه).....
۱۳	تعاریف واژه ها.....
۱۸	پیش فرضها.....
۱۸	محدودیتهای پژوهش.....

فصل دوم

۱۹	چهارچوب پژوهش.....
۳۱	مروری بر مطالعات.....

فصل سوم

۴۲	نوع پژوهش.....
۴۲	جامعه پژوهش.....
۴۳	نمونه پژوهش.....
۴۳	روش نمونه گیری.....
۴۳	مشخصات واحدهای مورد پژوهش.....
۴۴	محیط پژوهش.....
۴۴	ابزار و روش گردآوری داده ها.....
۴۵	تعیین اعتبار و اعتماد ابزار.....
۴۶	روش تجزیه و تحلیل داده ها.....
۴۷	ملاحظات اخلاقی.....

فصل چهارم

۴۸	یافته های پژوهش.....
۴۹	جداول.....

فصل پنجم

۶۵	نتایج پژوهش.....
۶۵	بحث و بررسی یافته ها.....
۷۶	تجزیه و تحلیل داده ها.....
۷۱	نتیجه گیری نهایی.....
۷۳	کاربرد یافته ها در پرستاری.....
۷۴	پیشنهادات برای پژوهش های بعدی.....
۷۶	منابع.....

ضمایم

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۴۹	جدول شماره (۱): توزیع واحدهای مورد پژوهش بر حسب جنس.....
۵۰	جدول شماره (۲): توزیع دانشجویان پرستاری مورد پژوهش بر حسب ترم تحصیلی.....
۵۱	جدول شماره (۳): توزیع پرسنل پرستاری مورد پژوهش بر حسب سابقه کار در بیمارستان.....
۵۲	جدول شماره (۴): توزیع پرسنل پرستاری مورد پژوهش بر حسب وضعیت استخدام.....
۵۳	جدول شماره (۵): توزیع پرسنل پرستاری مورد پژوهش بر حسب سمت.....
۵۴	جدول شماره (۶): توزیع دیدگاه واحدهای مورد پژوهش در مورد نقش پرسنل پرستاری در ایجاد انگیزه یادگیری در دانشجویان طی آموزش بالینی.....
۵۵	جدول شماره (۷): توزیع دیدگاه واحدهای مورد پژوهش در مورد نقش پرسنل پرستاری در حمایت دانشجویان پرستاری طی آموزش بالینی.....
۵۶	جدول شماره (۸): توزیع دیدگاه واحدهای مورد پژوهش در مورد نقش پرسنل پرستاری در ایجاد مفهوم از خود حرفه ای در دانشجویان پرستاری طی آموزش بالینی.....
۵۷	جدول شماره (۹): توزیع دیدگاه واحدهای مورد پژوهش در مورد نقش پرسنل پرستاری در تطابق دانش تئوری و عمل بالینی طی آموزش بالینی.....
۵۸	جدول شماره (۱۰): توزیع دیدگاه واحدهای مورد پژوهش در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری.....
۵۹	جدول شماره (۱۱): توزیع دیدگاه واحدهای مورد پژوهش در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری بر حسب جنس و گروه.....
۶۰	جدول شماره (۱۲): توزیع دیدگاه واحدهای مورد پژوهش در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری بر حسب جنس.....
۶۱	جدول شماره (۱۳): توزیع دیدگاه دانشجویان پرستاری در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری بر حسب نرم تحصیلی.....
۶۲	جدول شماره (۱۴): توزیع دیدگاه پرسنل پرستاری در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری بر حسب سابقه کار در بیمارستان.....

جدول شماره (۱۵): توزیع دیدگاه پرسنل پرستاری در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری بر حسب وضعیت استخدام..... ۶۳

جدول شماره (۱۶): توزیع دیدگاه پرسنل پرستاری در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی دانشجویان پرستاری بر حسب سمت ۶۴

فصل اول

زمینه پژوهش

بیان مسئله:

آموزش و فراگیری به صورت رسمی و غیر رسمی از قدیمی ترین فعالیتهای انسان در راستای دستیابی به پویایی فرهنگی، آسایش عمومی و توانایی های علمی و صنعتی هر جامعه است. (۱) فرآیند آموزش و یادگیری در تمامی حرف اجتماعی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. زیرا تقویت نیروی ماهر و مبتکر بستگی مستقیم به آموزش دارد. در حرفه پرستاری نیز به امر آموزش تأکید زیادی شده است و این امر موجب گردیده، پرستاری به عنوان یک حرفه و رشته علمی شناخته شده و در نهایت منجر به ارتقاء آن گردد. (۲)

از طریق آموزش پرستاری که زیر بنایی برای تأمین نیروی انسانی کارآمد جهت رفع نیازهای سلامتی جامعه است، دانشجویان پرستاری می توانند با کسب علم و مهارت، برخورداری از ایمان و تقوا، توسعه و تکامل، احساس مسئولیت و تعهد در تأمین سلامت افراد جامعه مؤثر باشند. (۳) نیروی انسانی نیز پایه و اساس نظام بهداشت را تشکیل می دهد. بدین لحاظ اگر طرحها و برنامه های آموزش نیروی انسانی، متناسب با نیازهای بهداشتی و شرایط اجتماعی کشور نباشد، قادر نخواهد بود سطح سلامت را در جامعه به حدی برساند که مردم بتوانند از نظر اجتماعی و اقتصادی زندگی مولد داشته باشند. در این میان برای ارائه این خدمات، پرستاری نقش قابل توجهی دارد. در راستای بیان اهمیت این موضوع همین بس که تقریباً یک سوم بودجه عملیاتی مراکز بهداشتی درمانی به واحد پرستاری تعلق دارد. (۴) به طوری که ۶۰ درصد از کل کارکنان یک بیمارستان را پرستاران تشکیل می دهند و ۵۵ درصد از کل هزینه کارکنان بیمارستان به آنان اختصاص دارد. از این رو برای ارتقاء کیفیت مراقبتهای پرستاری و افزایش کارایی و اثر بخشی مراقبتی و نهایتاً بهره وری در سیستم خدمات بهداشتی - درمانی، بالابردن سطح دانش و مهارتهای کارکنان و دانشجویان پرستاری از طریق آموزش ضروری است. (۱) و از آنجائیکه هدف غائی فرآیند آموزشی در نظام های مختلف آموزشی، ارتقاء روند آموزش و یادگیری مطلوب فراگیران در حیطه مورد نظر است این امر مستلزم شناسایی عوامل موثر بر این فرآیند در راستای بهبود کیفی سیستم آموزشی است لذا کنکاش

در برنامه ریزی‌های درسی و نحوه اجرای آن به صورت نظری یا عملی می‌تواند راهکار مؤثری در جهت ارتقاء روند آموزش باشد. (۵)

بررسی نقش تعلیم و تربیت در تکوین و پیشرفت جوامع بشری نشان می‌دهد که یکی از علل بسیار مهم رشد و تعالی آنها، هدایت افراد جامعه به سمت فراگیری علوم کاربردی است. از طرف دیگر یکی از مسائل عمده در تاریخ آموزش و پرورش، مسأله کاربردی نمودن علوم و یافته‌های نظری در عمل است و از آنجائیکه پرستاری حرفه‌ای کاربردی است، بنابراین آموزش بالینی اساس برنامه آموزش این حرفه را تشکیل می‌دهد. آموزش بالینی سبب می‌شود که دانشجو آگاهی‌های نظری را برای مراقبت از مددجو به کارگیرد و نیز ماهیت حرفه پرستاری و محدوده وظایف پرستاران در جامعه به گونه‌ای است که حساسیت مسأله هماهنگی بین دروس نظری و خدمات بالینی را دوچندان می‌سازد. بنابراین با توجه به مسئولیت پرستاران در حفظ و گسترش سطح سلامتی باید توجه ویژه‌ای به کیفیت آموزش بالینی دانشجویان پرستاری مبذول داشت. البته این مسئله از دید صاحب نظران علم پرستاری دور نمانده است و اجماعی عمومی در میان خبرگان این حرفه بر روی این نکته وجود دارد که ارتقای سطح کیفیت آموزش پرستاری در بالین اثرات مفید و سودمندی در جامعه خواهد داشت. هر چه آموزش بالینی پربارتر باشد آموزش باشتاب و کیفیت مناسب‌تری پیش خواهد رفت و دانشجویان امروز پرستارانی کارآمد برای فردا خواهند بود و جامعه‌ای سالم ارمغان پرستاران کارآمد است. (۶)

ارتباط مشارکتی بین مربیان، دانشجویان و پرستاران بالینی یک واقعیت انکارناپذیر در راستای تقویت فراگیری دانش و مهارتها هم از طریق یادگیری برنامه ریزی شده و هم از طریق یادگیری اتفاقی و غیر برنامه ریزی شده می‌باشد، همواره این امر منجر به کاهش فاصله بین تئوری (ایده آل) و عمل بالینی (واقعیت) می‌گردد. (۷)

در ارزیابی دانشجویان و پرستاران از آموزش بالینی مشارکتی (مشارکت مربیان و پرستاران) مشخص شده است که ۷۴/۴ درصد پرستاران موافق بودند که آموزش مشارکتی دانش و مهارتهای بالینی دانشجویان را افزایش می‌دهد، و هم چنین ۸۳ درصد دانشجویان و ۸۵/۵ درصد پرستاران دریافته بودند که مربیان پرستاری به حمایت پرستاران در زمینه آموزش بالینی نیازمندند و اکثر پرستاران پذیرفته بودند که آموزش بالینی جزئی جدایی‌ناپذیر از

نقش آنها می باشد. در نهایت آموزش مشارکتی توسط پرستاران، دانشجویان و مربیان دارای اثرات مثبت ارزیابی شده است، بدین معنا که هم برای مربیان و دانشجویان و هم برای پرستاران کمک کننده می باشد. (۷)

جکسون^۱ و مانیکس^۲ (۲۰۰۱) نیز در همین راستا و با چنین دیدگاهی رفتارهای حمایت کننده پرسنل بالینی در قبال دانشجویان را در استرالیا مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و اظهار داشته اند که سه عامل اصلی تأثیر گذار بر اهداف آموزش در حیطه بالین بدین شرح است: آمادگی بخش در ارتباط با پذیرش دانشجو و وجود برخی ساختارها جهت یادگیری دانشجویان، علاقه مندی پرسنل به حضور دانشجویان در بخش و دانشجویان و مربیان بتوانند براحتی وظایف خودشان را در بخش انجام دهند. که در این بین مشارکت مربی و پرسنل بالینی در امر آموزش دانشجویان به عنوان یک اصل برای تجربه مثبت آموزش بالینی تعیین شده است. (۸)

در این راستا نولان^۳ (۱۹۹۸) نیز اظهار می دارد که ۶۳/۵ درصد دانشجویان کاملاً موافق و ۳۵/۷ درصد موافق این عبارت هستند که همکاری پرسنل پرستاری جهت آموزش بالینی ضرورت دارد و دانشجویان پرستاری در طی کارآموزی در بخشها به این نتیجه رسیده اند

که بدون همکاری پرسنل پرستاری آموزش آنها در حد ضعیف خواهد بود.

نولان علاوه بر موارد فوق الذکر ضمن اینکه حمایت و راهنمایی پرسنل پرستاری را در ارتباط با یادگیری آموزش بالینی و کاهش یافتن استرس و اثرات منفی ناشی از مواجهه دانشجویان در موقعیتهای جدید و نا آشنا در بالین را بسیار موثر بیان می کند، وجود یک ارتباط ضعیف و نامناسب بین پرسنل پرستاری و دانشجویان را یک عامل مداخله گر منفی در روند یادگیری بالینی بیان می کند. (۹)

دیانگ^۱ (۱۹۹۰) نیز صراحتاً اعلام داشته است: آموزش بالینی برای تحقق اهداف خود نیاز به وجود همکاری

حداقل ۸۰ درصد از پرسنل پرستاری با دانشجویان و مربیان دارد. (۱۰)

^۱ - Jackson

^۲ - Mannix

^۳ - Nolan

در مورد نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی مشارکتی می توان بیان داشت که پرسنل پرستاری به عنوان یکی از نیروهای اصلی در امر آموزش، یادگیری و توسعه مهارت‌های بالینی دانشجویان محسوب می شود، زیرا طبق اصول یادگیری اجتماعی که به امر یادگیری از طریق مشاهده و الگوگیری تأکید دارد، همواره دانشجویان پرستاری پرسنل پرستاری را به عنوان الگو مشاهده می کنند و از این طریق نقش حرفه ای خود را می آموزند. این نوع یادگیری فقط شامل یادگیری مهارت‌های بالینی نیست بلکه یادگیری راجع به نگرش‌های حرفه ای، تعاملات بین پرستار، بیمار و دیگر اعضاء تیم مراقبتی را نیز شامل می شود. (۱۱)

در راستای مطالب فوق دباغی (۱۳۸۱) بیان می دارد، علاوه بر مربی بالینی که به عنوان یک عنصر اساسی و مهم در فرآیند آموزش بالینی بسیار با ارزش و چشمگیر است، یکی از افرادی که در آموزش بالینی نقش کلیدی و نیز غیر قابل انکار دارد، پرستار بالینی است که در حین آموزش بالینی دانشجویان در مراکز آموزشی به عنوان مدل و الگوی پرستاری معرفی می شود. انجمن پرستاران کانادا (۱۹۹۷) مسئولیت‌های عمده ای را در آموزش پرستاری برای پرستاران بالینی تعیین کرده اند. به عقیده این انجمن پرستار بالینی مسئولیت حرفه ای را به عهده دارد، وی باید در انتقال مدل و الگو تحول در دانشجوی پرستاری ایجاد کند. احاطه پرستار بالینی بر موارد قانونی و مقررات باعث می شود که دانشجوی پرستاری برای قرار گرفتن در پست مسئولیت های آینده پرستاری آماده شود. دانشجوی پرستاری با نظارت پرستار بالینی مهارت لازم را به طور عملی کسب می کند و در فرآیند یادگیری بر اساس دانش و عملکرد خود می تواند فعالانه مؤثر باشد. (۱۲)

مطالعات اخیر پژوهشگران پرستاری بیانگر توسعه تحول نقشی در پرستاران بالینی است. آنها نقش رایزن خردمند^۲ را از عمده ترین فعالیت پرستار بالینی می دانند و بیان می کنند که رایزن خردمند فردی است که در تاریخ یونان باستان به مشاوره مجرب و دانشمند اطلاق می شده است. رایزنی خردمند و مهارت در مربی گری را یکی از عمده ترین مهارت‌های مدیریتی مورد نیاز پرستاران بالینی می دانند و معتقدند که پرستار بالینی برای کسب

^۱-Diang

^۲-mentorship

مهارت‌های مدیریت باید بداند که چگونه بیاموزد، راهنمایی کند و مشاوره دهد و رایزنی خردمند فرآیندی است که در آن دانشجوی پرستاری، فارغ التحصیل پرستاری و پرستار مجرب همگام با هم برای دستیابی به اهداف حرفه‌ای تلاش می‌کنند، این روش بهترین و مؤثرترین شیوه برای ساختن شخصیت حرفه‌ای دانشجویان پرستاری می‌باشد و در واقع یک رایزن خردمند مدرس است، حمایت، راهنمایی و هدایت می‌کند، مشاوره می‌دهد و برای خود اتکایی، دانشجو را آماده می‌سازد، به عنوان یک مدل مناسب فرصت‌های تازه را برای دانشجوی پرستاری ایجاد می‌کند که در آن به کسب تجربه‌های جدید دست یابد. (۱۲)

در مورد توسعه تحول نقش پرستاران بالینی پژوهشگران مدل و الگوی نقش^۱ را نیز در آموزش بالینی مورد تأکید قرار داده‌اند و پرستاران بالینی را به عنوان مدل و الگوی نقش برای دانشجویان پرستاری می‌دانند و معتقدند فردی که به عنوان الگوی نقش می‌باشد تجارب خود را در عمل به دانشجویان منتقل می‌کند. علاوه بر این آنها بر نقش ناظر بودن^۲ پرستاران بالینی نیز تأکید دارند و معتقدند نظارت بر عملکرد دانشجو یک فعالیت هدفدار است و فردی که این نقش را به عهده دارد مدل یا الگوی مناسب برای دانشجو است. کاربرد شیوه‌های مختلف آموزش بالینی در پرستاری می‌تواند دستاوردها و نتایج ثمربخشی را برای آموزش پرستاری حاصل نماید؛ ارتباط فرد به فرد، دو جانبه و مؤثر پرستار بالینی با آموزش بالینی تجارب تازه و ارزنده‌ای را بدنبال دارد و آن رهبری علمی و عملی دانشجوی پرستاری است. و ارتباط بین پرستار بالینی و دانشجوی پرستاری پرستار را به عنوان مرجعی مناسب برای مراجعه دانشجویان معرفی می‌نماید. (۱۲)

در مورد ارتباط بین پرسنل پرستاری و دانشجویان پرستاری و نقش پرسنل پرستاری در آموزش بالینی اتک^۳ (۲۰۰۲) بیان می‌دارد، پرسنل پرستاری و محیط آموزش بالینی از جمله عوامل موثر بر یادگیری دانشجویان پرستاری می‌باشد. از آنجائیکه پرستاری یک روش عملی است، بنابراین در جلسه آموزش بالینی تأمین موقعیت

^۱ - Role modeling

^۲ - preceptor

^۳ - Attac

تجربه بالینی برای دانشجویان جهت یادگیری بالینی آنها به عنوان یک اصل می باشد که در این امر پرسنل پرستاری نقش موثری دارند. تجربیات یادگیری در جلسه آموزش بالینی اثر مهم روی کمیت و کیفیت یادگیری دانشجویان دارد و هم چنین تجربیات یادگیری بالینی اثر مهمی بر دانشجویان پرستاری در زمینه اجتماعی شدن حرفه ای آنان دارد. علاوه بر تجربیات یادگیری بالینی، ارتباط و تعامل بین پرستاران و دانشجویان پرستاری نیز از اصول مهم تأثیر گذار بر یادگیری دانشجویان به شمار می رود، به طوریکه اتک^۱ (۲۰۰۲) به نقل از پرایس^۲ بر ارتباط بین پرسنل پرستاری و دانشجویان با تمرکز بر الگوی یادگیری مربی مدار تأکید می کند و بیان می دارد در این الگوی یادگیری، ارتباط و تعامل بین دانشجویان و پرسنل پرستاری، برنامه ریزی جلسه آموزش بالینی توسط مربی آموزشی و اینکه دانشجوی پرستاری در جلسه آموزش بالینی به عنوان یک دانشجو عمل کند نه به عنوان یک دستیار برای پرسنل پرستاری، عوامل مؤثری هستند که جوی مثبت جهت یادگیری ایجاد می نمایند. (۱۳)

ویلسون^۳ (۱۹۹۹) نیز به تعدادی از سودمندیهای مثبت که از نتایج ارتباط و کار نزدیک دانشجو و پرسنل پرستاری است اشاره دارد: زمانی که پرسنل پرستاری دانشجویان را به عنوان یک عضو از تیم مراقبتی در نظر می گیرند احساس شایستگی در دانشجویان افزایش می یابد و باعث می شود که دانشجویان احساس تعلق به بخش و حرفه پرستاری داشته باشند (در این صورت علاقه و انگیزه آنها به حرفه پرستاری و آموزش بالینی و یادگیری افزایش می یابد)، و هم چنین موقعیت برای دیدن دنیای واقعی عمل بالینی از طریق مشاهده عمل پرسنل پرستاری ایجاد می شود. با وجود ارتباط مثبت بین دانشجو و پرسنل پرستاری، دانشجو به طور مستقیم با پرسنل پرستاری صحبت می کند و اگر دانشجو مشکلی را با یکی از پرسنل پرستاری مطرح کند، به جای اینکه او دانشجو را به پرسنل دیگر و یا به مربی پرستاری ارجاع دهد، پرسنل باز خورد مثبت از خود نشان می دهد و دانشجو در تبادل نظر با پرسنل پرستاری احساس راحتی می نماید، در چنین صورتی است که دانشجو می تواند از یافته های سالها

^۱-Attac

^۲- price

^۳- willson

تجربه و بررسی پرسنل پرستاری بهره مند شوند و در برنامه های مراقبت پرستاری از بیماران مشارکت فعال داشته باشند که این امر باعث ارتقاء کیفیت آموزش بالینی می گردد. (۱۳)

در ارتباط با اینکه پرسنل پرستاری در زمینه آموزش بالینی برای دانشجویان کمک کننده می باشند اتک (۲۰۰۲) به نقل از پترسون^۱ می نویسد پرسنل پرستاری کمک کننده به دانشجویان طی آموزش بالینی کسانی هستند که به وجود دانشجویان در بخش علاقه مندند، نسبت به آموزش بالینی دانشجویان احساس مسئولیت دارند، از دانشجویان به منظور تأمین موقعیت جهت کسب تجربه بالینی حمایت می کنند، با دانشجویان و مربیان پرستاری ارتباط و تعامل برقرار می کنند، با دانشجویان به صورت دوستانه و محبت آمیز برخورد می کنند، از اینکه به دانشجویان بیمار واگذار کنند مطمئن می باشند و در انتهای شیفت از دانشجویان گزارش درخواست می کنند. (۱۳)

موسوی و نعمتی (۱۳۸۳) نیز در مورد عوامل مؤثر بر روند آموزش بالینی می نویسند، ارتباط کادر آموزشی و درمانی از تاثیر در حد بالایی در آموزش بالینی دانشجویان برخوردار می باشد و همچنین وجود ارتباط هماهنگ بین مربی و مسئول بخش، ارتباطات رضایت بخش بین مربی و دانشجو، نحوه برخورد و دیدگاه پرسنل کادر درمان نسبت به روند آموزش بالینی، همسانی ارتباط تیم درمانی با دانشجویان پرستاری و پزشکی و ارائه رهنمود/ تذکر از سوی مربی در رابطه با عملکرد دانشجویان در حضور دیگران (پرسنل پرستاری، بیمار و همراهان وی) از دیگر عوامل مؤثر بر روند آموزش بالینی دانشجویان محسوب می شوند. (۵)

به لحاظ اینکه آموزش پرستاری در دو حیطه تئوری و بالین قرار دارد، دارای ویژگیها و مشکلات خاصی از جمله مشکلات پیوند و همگرایی بین آموزش تئوری و بالین است، دانشجویان پس از یادگیری آموزش های تئوری و عملی به عنوان پرسنل پرستاری در بخشها مشغول به کار خواهند شد تا دانسته ها و آموخته هایشان را به صورت عملی ارائه دهند و هم چنین خطرات ناشی از فاصله بین تئوری و بالین و عدم اجرای مهارتهای پرستاری علاوه بر تأثیر بر حرفه پرستاری و پرستاران، بر بیماران نیز اثر می گذارد و مسلماً متضررترین شخص در این میان

^۱ - peterson

بیمار خواهد بود، لذا توجه به عواملی که در محیط کار موجب فاصله بین تئوری و بالین می گردد. بسیار مهم است. (۱۴) در این زمینه ضیغمی و همکاران (۱۳۸۳) چنین می نویسند که از دیدگاه ۹۰ درصد دانشجویان پرستاری مشکل عدم هماهنگی بین آموخته های نظری و کارهای عملی در طی آموزش بالینی وجود دارد (۶) و هم چنین نصیری (۱۳۸۲) چنین بیان می دارد: ۴۶ درصد دانشجویان پرستاری عدم تطابق بین آموخته ها در پراتیک و محیط بالینی را به عنوان عامل استرس زای بسیار زیاد تعیین کرده اند. (۱۵)

برای برنامه ریزی مناسب جهت کاهش فاصله آموزش و خدمات بالینی، نظام آموزشی پرستاری نیاز به آگاهی از میزان و چگونگی این فاصله به صورت عینی دارد، به علاوه این فاصله به هر صورت که باشد مسلماً تحت تأثیر عواملی قرار می گیرد که با شناسایی و تحلیل آنها می توان به هماهنگی بیشتر یادگیریهای نظری و خدمات بالینی دست پیدا نمود. (۱۶)

جوکار و توحیدی (۱۳۸۱) شش عامل را در رابطه با فاصله آموزش و خدمات بالینی دخیل می دانند که عبارتند از: نداشتن دوره های باز آموزی در محیط کار (۷۵٪)، عدم حمایت مسئولین پرستاری و مامایی از پرسنل (۷۱/۵٪)، نادیده انگاشتن فعالیت های پرستاری و مامایی از جانب پزشکان و عدم تداوم مطالعات درسی پس از ورود به محیط کار (۷۰/۸٪)، عدم برقراری ارتباط صحیح و کافی و هماهنگی بین کادر آموزش و درمان (۶۶٪) و پیروی از روتین نادرست بخش (۶۴/۴٪) (۱۷) همچنین بر اساس مطالعه خورسندی و خسروی (۱۳۸۰) که در زمینه همکاری پرسنل پرستاری و تیم بهداشتی درمانی در زمینه آموزش بالینی انجام شده مشخص شده است که از نظر ۵۰ درصد دانشجویان پرستاری وضعیت این همکاری بد، و از نظر ۲/۲ درصد دانشجویان پرستاری وضعیت همکاری خوب بوده است. (۱۸) در حالیکه با ایجاد پیوند اثر بخش و فراهم نمودن زمینه جهت ایجاد مشارکت و همکاری بین آموزش و بالین می توان گامی اساسی در جهت ارتقاء سطح حرفه پرستاری از لحاظ علمی و کاربردی برداشت که طبعاً مهم ترین نتیجه حاصل از این مشارکت و همکاری صرفه جویی در هزینه های مصرفی علی رغم برخورداری از کیفیتی مطلوب در عملکرد هر یک از این دو رکن (آموزش و بالین) خواهد بود، که در اصل همان بهره وری در امور پرستاری است و هم چنین اگر دانشجویان پرستاری بتوانند آموخته های تئوری خود

را در عمل اجرا کنند بی شک علاقه آنها نسبت به یادگیری دروس تئوری و بالینی بیشتر شده و موجب رشد شخصیت، پیشرفت تحصیلی، پویایی بیشتر، درک بهتر از خود و اعتماد به نفس بیشتر آنان می گردد. (۱۴)

شایان ذکر است که وجود شکاف بین آموزش پرستاری و ارائه خدمات پرستاری که مکرراً در ادبیات پرستاری مورد بحث قرار گرفته است، مشکلات متعددی برای دانشجویان بوجود می آورد که از مهمترین آنها مسئله انتقال نقش در عرصه بالین است این انتقال نقش که در واقع عبور از یک موقعیت یا شرایط خاص به موقعیت یا شرایط دیگری در طی مقاطع مختلف زمان است با تجربیات تنش زای بسیاری همراه است. که در این میان شوک ناشی از مواجهه با واقعیت از مهم ترین آنها به شمار می رود. سایر اثرات نابهنجار متعاقب این شوک عبارتند از: ترک تحصیل، کاهش انگیزه و علاقه کاری، نقصان کیفیت ارائه مراقبت ها و کاهش اطمینان و اعتماد به خود، که بی شک لزوم اتخاذ تدابیری در جهت به حداقل رسانیدن آنها در عرصه آموزش قابل طرح است. (۱۹)

از جمله این تدابیر در عرصه آموزش بالینی پرستاری مسئله برقراری ارتباط و مشارکت هماهنگ بین مربی، دانشجو و پرستاران شاغل در عرصه بالین از اهمیت ویژه ای برخوردار است در مقام تأیید این مطلب واتون^۱ و گوندا^۲ (۲۰۰۴) بیان می دارند: چندین مشکل در سازماندهی آموزش بالینی وجود دارد که همواره جهت رفع آن نیازمند مشارکت دانشگاه (مربیان) و بخشهای مراقبتی (پرستل پرستاری) می باشیم، اهداف متفاوت پرستاران بالینی، دانشجویان و مربیان از آموزش بالینی، درک نادرست از آموزش پرستاری به عنوان حیطه مختص به دانشگاه، تمرکز بخشهای مراقبتی روی نیازهای خدماتی و اینکه نظارت بر دانشجویان فقط توسط مربیان انجام می شود از جمله این مشکلات هستند. (۷)

یکی از اهداف آموزش پرستاری تکامل حرفه ای است و یکی از راههای پیشبرد این تکامل تشخیص و تعریف وظایف حرفه ای و نقش پرستاران می باشد و ازسوی دیگر مفهوم از خود حرفه ای و نگرش فرد در ارتباط با نقش حرفه ای خود که شامل اطمینان به خود و احترام به خویشان در مقام یک پرستار می باشد و یکی دیگر از

^۱ - wotton

^۲ - Gonda